

A JÓ ALKOTMÁNY

ÉS

ZSIDÓ EMANCIPATIO.

IRÁNYCIKKEK

KOVÁCS KÁROLY

ÜGYVÉDTŐL.

PEST, 1861.

NYOMATOTT GYURIAN JÓZSEFNÉL.

Oly eszme, melynek, erkölcsi törvény,
Ősi történet, talpköve lévén ;
Jelszava: **Isten!** és ez: **Igazság!**
Győzni fog rajtad törpe zsarnokság.

A Jó Alkotmány és Zsidó Emancipatio.

I. Cikk

Miután kitűnő sarkigazság az, hogy minden természeti és írott jogoknak gyökere és talpköve egyedül a velünk született jogokban található, melyek az észletes gyakorlati erkölcsi bölcsesség által ékesíthetnek fel; annál fogva, jó alkotmánynak nevezhető az, mely nem csak erkölcsi alapokon nyukszik, hanem egyszersmind annak minden jogrészelei és törvénycikkelyei a legmeghittebb erkölcsi bölcseségből mentetnek. Azért már a római törvényhozók s nevezetesen Cicero legjobbnak tartotta: *"hogy a, római jogtudomány az erkölcsi bölcseségből merítések, s azon törvényhozók felül, kik a törvényeket másként hozták azt ítélvén, hogy ők nem az igazság, hanem a perpatvarkodás útját készítik elő."* (L. í. de LL, e. 39. et Sog.)

De a világtörténelem is igazolja, hogy csak azon nemzetek lettek nagyok és hatalmasak, kik alkotmányaik törvényeit az erkölcsi vagy természeti bölcsesség törvényeire alapították. így lett a persa nemzet Cyrus királya alatt leghatalmasabb, midőn az erkölcsiségben megromlott Babylont meghódítván a nagy Persa birodalmat alapította, és uralmát mindkét Ásiában kiterjeszté.

A persák törvényeit a bölcs Xenophon elébe teszi minden előtte ismeretes nemzetek törvényeinek. Valóban

jók voltak azok, mivel inkább oda céloztak hogy vétkek ne követésének el, mintsem hogy az elkövetek büntetésének, és úgy gerjesztek a gonosztettektől iszonyodást, hogy egyszersmind az erényeket szeretőkké tegyék. A persa törvény szerint: „Az ifjak hét éves koruktól fogva nyilvánosan neveltetének a mágusok által; és a kisdedekbe leginkább az igazságszeretet és egyeneslelkűség csepegteték, a csalárdság és hazugság legruttabb vétkeknek tartattak. A hálátlanság vétké törvény által tiltatott, és a hálátlan a bírák elé vonattatott. Ha valaki büntetendő volt, annak nem csak vétkei, hanem jócselekedetei is előhordattak, és egymás közt összehasonlitattak; ha kinek jeles érdemei voltak, csekélyebb, vagy néha semmi büntetéssel sem bűnhődött; a ki pedig semmi jót, de sok roszt tett, kegyetlenül kínozták.

Így lett továbbá az athéni köztársaság legvirágzóbb a híres Solon erkölcsi bölcseségből merített törvényei által.

Így lett a kis Spárta a világhírű Lycurgus erényes törvényei által Athene, és a nagy Persa birodalom urává; mert Lycurg törvényei a polgári és hadi erények legmagasztosb példáit, és az emberi tökély ama fokát bizonyítá be, melyhez hasonlót a világ kezdetétől fogva egész mostanáig egy nemzet sem tudott felmutatni. *Mert Lycurg volt az első törvényhozó ki a spártai polgárok közé behozta az egyenlőséget,* azon boldogító egyenlőséget, melyért a nemzetek annyi tengervért hiában ontottak, és küzdtenek érte mai napig a nélkül, hogy mindekkoráig újabb spártát alakíthattak volna. *Nincs a világtörténelmében érdekesebb Lycurg erényes törvényeinél;* mert a szerint: a spártai polgárok közt senkinek sem volt sajátja; mert: Lycurg előadván az édes nyugalom és béke aggodalom nélküli élet legkedvesebb voltát, s így rá bírta őket, hogy a vagyonaik feletti uralmat a köztársaságnak adnák át, attól veendvén mindent a mire szükségök leend. Így a szántóföldek, barmok sajátása a köztársaságnál volt, hasznát

a polgárok vevék, kik közt az egyenlően osztatott fel, míg a mindennapi életmódban mely közös és nyilvános volt sem különbözvén. És így Lycurgus törvényei által valamennyi spártai polgárok mintegy családdá alakítottak, úgy hogy ez által azok önzése, nagyravágyása, fős-vénysége és fényűzése gátoltassék; lelkök pedig és testök a nyomor, veszélyek, fájdalom és halál iránt elfásuljanak. Mert: 1. *a szántóföldeket egyenlően osztotta fel, és minden birtokot hasonított.* 2. *A kézbeli ruházati, és bútorzati pompát megtiltotta; eltörülvén az arany és ezüst pénzeket, vasból készülteket hozott divatba.* 3. *A magános evésbeli szokást eltörülvén és közlakomákat rendelt.* 4. *Nevelést is közöst még pedig szigorút és nehéztesti gyakorlásokkal keményítettet parancsolt.* 5. *Kevés, a szegénység, bátorság és katonai keménységgel egyező vallási szertartásokat engedett meg.*

E törvények megtartásából lett az, hogy a spártaiak az ellenség előtt félelmesekké lőnek., és a görögök közt elsők híresültek el vitézségökről. E törvényeknek kell tulajdonítani hogy a spártai nagy vezér Leonidás, háromszáz spártai és hirtelen gyűjtött kevés görögökkel Xerxes híres persavezér rettentő táborát mely hétszázezer gyalog és négyszázezer lovasság s kétszázezer hajóhadból állott, a Thermopylaenél (hévkapuk) megverte. Így Lycurgus erényes törvényei nyújtják ama követésre méltó igen fontos példát, miszerint a dobzódásban elpuhult katonák bár milly nagy száma keveset ér s tehet, az erényes hadifegyelemben gyakorlott nemzetek ellen, ha bár ezeknek csekély erejük van is; melyet Xerxes, Leonidás elleni harcban, igen szomorúan tapasztalt.

Valamint a római nemzetnél a kormányzási modor tökélyét, mely népeinél az általános súlyegyent előidézé, ama erényes kölcsönös szeretetnek kell tulajdonítani melynél fogva a kegyurak (patroni) és védencek (clientes) viszonyai rendeztetvén, azon erkölcsi vagy természeti törvényt szüle: *„hogy a gazdagabbak vagyonaik hasznát a szegények gyámolításában érezzék; a szegények pedig*

tehetetlenségek óalmát a tehetősebbek vagyona és tekintélyében keressék.

Ezen erényes törvények által nyeré meg Róma, először Itália, azután a büszke Carthago legyőzésével — az egész földkerekség uralmát; s így mint igazságos és mértékletes nemzet, minden népek előtt majd nem 500 évig nagy tiszteletben állott. Míg végre a fényűzésben elmerült kelet, a győztes mint erényes Rómát megrontá, s eltért régi *egyszerűségétől*, a keletiek kincseit összehalmozván, azoknak hibáit kezdé követni; s így az *önzés, mértéktelen uralkodnivágyás* miatt, a külnépek előtt gyűlöletesé válván; végre a mindenünnen behozott mesterségek és tudományokkal nőtt, egyszermind a szemet káprásztató *fényűzés*, s megvesztegeté a várost ama förtelmek és gonoszságok minden nemeivel, melyeket a tömérdek javakkali romlott visszaélés hozhat elő. Néhány polgárok királyi gazdsága megbontván a köztársaság részei egyensúlyát, polgári háborúba bonyolítá azt, és a magány pártok közt elenyészett közös szabadságra törekvés, utat nyitott a zsarnokságra.

A magyar nemzet, ki annyi hányatadás, nyomás, balszerencse és belviszály által meglátogatott, hogyan élhetett volna ezeréveken túl — ha vele született erényes hűsége, igazságszeretete és becsületesége bárha megrongált de szét nem rombolt alkotmányos vársáncai középett meg nem őrzendi? Ha már a Magyarhon szerzője Árpád fejedelmi vezér, és békés honapa, a magyar alkotmány első alapkövét az erény s béke szikláira nem helyhezendi? és azon szent elvet: „*hogy a puszta erőszakon alapult hatalom nem tart soká*” népe közboldogságára élnem fogadandja? — Ha Szent István, a magasztosb erény s kegyelet törvényeivel a magyar nemzet alkotmányos életét meg nem szilárdítandja és örökíti? Ha első Béla, kegyelmével és békeszeretetével a már erkölcsi sziklaalpra emelt magyar alkotmány építését erélyesen tovább nem folytatandja? Ha Mátyás az igazságos, a gyakorta lenyomott és feldúlt magyar nemzetet, hatalmas igazságvédő

paizsával a végpusztulástól meg nem mentendi, és nem hozand oly üdvös és erkölcsi alapokra fektetett törvényeket? Óh! már rég a magyar nemzet alkotmányát a sokszor ránehezedett átoksúlya, ármány, és gazpolitika megsemmisítendi; valamint azt csak ugyan a Bach-féle kormányrendszer s embertelen politikája meg is semmité és a magyar nemzet rabszolgaságában siratta ősi alkotmányát 1849-ik évtől mostanáig. Ezen nemzeti veszélyt, minden részről a morális erő hanyatlása okozá, mely a Bach rendszer által a magyar nemzet rétegeibe mélyen beoltatott. Hogy eme veszélyes helyzetéből kigyógyuland-e a magyar nemzet, s képes lesz-e még egyszer ősi alkotmányát visszaszerezni s azt az 1847⁷/₈-ki törvényes és erényes alapokon tovább építeni? a magyar nemzet erkölcsi hatalmától feltételeztetik ; mely alkotmányi építmény, hogy azon irányban és mérvben amint a korszellem által felidült általános népakarat magát mindenütt az örökigazság jelszavával kijelentette, egyenlőképen kifejlődik-e? mindekkoráig a jövődő mély titkában rejtve maradt.

Azért igen csalatkoznának ama politikusok, kik az erkölcsi bölcseséget mellőzve, a polgári törvényeket csupán elégségesnek tartanak a nemzet s emberiség közboldogítására; mely leginkább onnét tecik ki, minthogy az írott törvény, mely az erkölcsi vagyis természeti törvényekkel ellenkezik, nem képes az alattvalókban engedelmességet szülni; sem nem lehet a szerint, a felmerült ügyeket a törvényhatóságnál igazságosan elintézni. Azért a római törvények hatalmasan kiáltják: *„hogy a polgári törvények hiányában az erkölcsi törvényekhez kell folyamodni, s az emberi életben előforduló ügyek a szerint intézendők el. Valamint a bírói hivatásnak csak az felelhet meg igazán, ki a polgári törvények hézagait az erkölcsi törvények segedelmével tölti be.”* Miután tehát a kezdetbéli minden emberekben gyökerezett eredeti törvény *a lélek világa* képezi a legfőbb jogot, melynek az írott jogok alávetve vannak s engedelmeskednek; az egyáltalán nem

lehet hogy annak ismeretén kívül a törvényhozó ezek okát és természetét igazán kifejthesse; sőt innét következik: hogy a nagy természet alkotója által az emberi lélekbe oltott erkölcsi vagyis természeti törvény, mely az öröktörvénnyel és rendel öszhangozván az emberi cselekvények legfőbb szabályául veendő, melyből minden emberi kötelességek legkönnyebb móddal származtathatók.

Minthogy azonban az emberek az erkölcsi szabályokkal nem úgy élnek, hogy az egyenes ösvényről gyakran le ne térnének, s így az erénytől és saját boldogságuk céljától messze ne esnének; szükségesnek találtatván hogy a polgári társaságban alkalmas írott törvények is legyenek, hogy így a mit az emberek szívökből olvasni nem akarnának, azt olvassák az írott törvényekből, s a megszentített törvények erejénél fogva, melyek polgári törvényeknek vagy is összetéve alkotmánynak hivattnak, — kötelességeik teljesítésére szorításának. Még is dacára ezen kettős szabláznak némely elvetemedett emberek, kik az erkölcsi úgy mint a polgári törvényeket semmibe venni nem félnek, a rendre és szelídségre vissza nem téríthetők. Honnét ered az tehát, hogy azon jeles különféle öszhangzó törvények intézményeihez néha az emberi cselekmények nem alkalmaztatnak, és így a romlottság és gonoszság fajtalankodásait egyiránt sőt nyilván dagályoskodni az emberi társaságban látjuk? Ezen kérdésre a római lantosok fejedelme egyenesen így felelt:

*Quid leges sine moribus
Vanae proficiunt.*

Mire szolgáljanak tehát az írott törvények ha az erkölcsiséget elő nem segíthetik? Az írott törvények szentesített erejőknél fogva megbüntethetik a vétkeket és bűnöket, a gonoszokat üldözhetik, bebörtönözhetik, sőt őket halálra, avagy a legocsmányabb és kízóbb büntetés nemeire kárhoztathatják; de az ily javítások és példák a rosiban megátalkodott s elvetemedett embereket, kik rász szokásaikhoz és romlottságukhoz hozzá nőttek, sőt

kik mind újabb s akár mily borzalmas tettek elkövetésére könnyen hajtatnak, az ilyeneket, akár mily intézmények és törvények vissza nem tarthatnak, a mit az élet számtalan példákkal bizonyít.

De hogy mind inkább a dologi tárgy minden oldalról felvilágosításék szükségképen figyelemre méltandó: *hogy az írott törvények által büntettetik ugyan a vétség, de nem a romlottság!* Mert ki nem látja hogy a romlottságból minden gálat cselekvények, a gonoszságok minden rat nemei, minden szerencsétlen és veszélyes esetek és események azonos okozattal származnak? *miszerint a romlottság mint lelki nyavalya, minden bűnnek, rútságának és ocsmányságnak kiapadhatatlan forrása, melyből azok szünet nélkül folynak!*

A törvények tehát képesek egyedül a jámbor és becsületes férfiakat polgári kötelességükben folytonosan megtartani; de nem az elvetemedett és megátalkodott embereket s bitangokat korlátozni; kik a legundokabb hajlam s megveszett természetüknél fogva elragadtatván, egyedül a gyalázatos bitófa vethet véget ördögös műveiknek, és csak azon egy nap, — a mint ok szokták mondani — megoldand mindent.

Tehát mit és meddig hathatnak a törvények? Ha az őszinte becsületeség elvei, s az igazság szeplőtlen ágazatai felmagasodnak a léleekben, és így az emberek erkölcsben megerősödnének, akkor mindenki lecsendesíthetné vágyait és rendetlen szenvedélyeit, *s a rosztól nem a büntetés félelme, hanem az erény tiszta szeretete riasztaná el.* Ellenben azok kik az emberi törvényeket rettegik, és csak a polgári igazság büntetésétől félnek, mihelyt elismerik vétkeik büntetlenségét, sem az ember-gyilkosságtól, sem más ezerféle vétkes cselekedetek indításától és elkövetésétől nem félemlenek.

Melyek, miután nem másként, vannak, világosan kitűnik, *az erkölcsiségnek az emberi törvények fölötti nagy felesége; sőt fölsőbbsege az emberi cselekmények és kötelesegek kormányzása fölött;* valamint kitűnik az is, hogy

a polgári társaságban „*az erényesség többet ér a törvény-nél s bár mily magas tudományoságnál.*” Önként következik: bogy miután a „*Jó Alkotmány*” a gyakorlati erkölcsi bölcsesség törvényein alapszik, egyedül csak is a nemzet erkölcsi hatalma által lehet fentartható. Az ily alkotmány üdvös árnya alá örömost sereglenek a népek milliói és kifejtik ama legyőzhetlen egységes erkölcsi tábort, melynél fogva évezredekén túl dacolva az idők dagályaival, a durva erőszak romlandó tábora előtt diadalmasan állanak.

II. Cikk.

Felállítva levén ama sarkigazság, miként az erkölcsi bölcsesség egyedül azon tudomány, melly a tiszta ész törvényeit adja elő, mi által az ember tökélyesedve rendeltetésének, megfelelhet; elkerülhetlen szükséges azért a mi szabad cselekedetinket ahoz alkalmazni; ugyan azért az erkölcsi bölcsesség törvényei természeti törvényeknek is hivattatnak; mely törvények meghatározzák hogy: *mi szabad az embernek?*

És miután az emberi természetet két elem, tudniillik: az érzékiség, és észleteség folytonosan mozgatja, ugy hogy az érzékiség vagyis alsó lelki tehetség által mindig a boldogságra ösztönöztetünk; – az észletesesség vagy is felső lelki-tehetség által pedig figyelmeztetünk eme törvényre: „*Úgy cselekedj hogy a te cselekvő eszed minden eszes lényekben törvény lehesen,*” mely erényt követel. Az érzékiségnek az észleteségeli harcában, lehet ugyan eleget tenni, a menyire az észletes erkölcsi tehetség azt megengedi; melynél fogva az ember magát szabadsággal felruházott lénynek ismervén, egyszersmind megismeri minden szabadsággal nem bíró lénytőli lényeges különbségét; mely különbség *személy* és *vagyon* által fejeztetik ki. A személy tehát eszes lény, melly magának határokat szab s azt végre is hajthatja; vagy is röviden: *a személy szabad-*

sággal felruházott lény. A vagyon vagy jószág ennek ellenkezője.

Az ember természete tehát követeli, hogy szabadsággal felruházott személy legyen; és miután az érzékiség és észletesség minden emberekben mozdonyerővel bír; következik: *hogy minden a mi csak emberi alakban megjelenik, szabad lénynek és személynek tartassék.*

A mondottakból könnyen érthető, hogy az írott jog az eszel ellentétbe nem jöhet, és hogy az, az erkölcsi vagy is természeti joggal összeegyeztetendő. Azért az írott jognak legközelebbi lételes okozatja egyik vagy másik társadalomban, vagy azoknak körülményeiben alapszik; a legfőbb s távolibb lehető oka pedig a természeti jog észletességében fekszik. Innét következik: *hogy a mita társadalom vagy annak képviselője jognak határozott, csak is annyiban lesz jog, a menyiben a természet törvényével nem ellenkezik.*

Azért a természetjog egy, örök, és változhatlan; ellenben az írottjog már a változó körülményeknél fogva is, — melyeket mindig tekintetben vennie kell — különböző, változó és időleges.

Ezeket előre bocsátva igaz az, hogy a) *a jog természetes tulajdona az embernek, mintán: minden ember személy;* b) *hogy minden jog magában foglalja a kényszerítő tehetséget; az az: hogy a jagon ejtett sérelmek kényszerítő eszközök által is eltávolításának.*

De a sértő nem állhat ellen a jogos kényszerítésnek, mert így csak a sértést folytatandja, s magát még nagyobb kényszerítésnek veti alá. Egyébiránt a kényszerítő tehetségtől jól megkell különböztetni a fizikai tehetséget; mivel gyakran a legvilágosabb joggal bírónak a kényszerítés eredményeztetésére szükséges hatalma hiányzik.

Tehát az eddig előadattakból észletesen következik: hogy minden ember mint eszes lény és személy joggal bír. Meg kell tehát mutatnunk milly neműek azon jogok? A jogok különböző viszonyokra nézve melyekben az emberek léteznek különbözőfélek; és pedig vagy eredeti, vagy

szerezett jogok, a mint az embert eredeti, vagyis kezdetbéli, vagy szerzési állapotjánál fogva illetik. *Az elsők velünk született teljes és egyetemes jogoknak hivatalnak s ezek az emberi természetből folynak, melyek nélkül az emberek úgymint személyek a földön közös lakásban nem tartózkodhatnának.* A másodikak: *érkezett, bizonytalan és részletes jogok, melyek bizonyos eseményekből veszik származásukat;* és így nem is minden emberek által élveztetnek; miután azok, csak valamelly eseményt előidézöket, ugyan azon eseményi időleges jognál fogva illetik.

Világos innét, hogy minden természeti és írott jogoknak gyöke és alapja *a velünk született jogokban* keresendő, és találandó; azért a velünk született jogok, minden egyéb írott jogok szervezésében legelső helyet foglalnak.

Minden *velünk született jogok* noha különbélek, mégis egymástól szoros összeköttetésben vannak s egy eredeti jogban öszeponatosulnak. Ezen első s legfőbb jog egész ünnepélyeséggel *személyégi jognak* hivatatik. mely az embernek mint eszes és szabad lénynek méltóságát fenn tartja, örzi, és követeli, hogy az ember a jogok alságának (subjectum) tekintések.

A személyégi jog tehát ama szabadság, melynél fogva az embernek mindent cselekedni szabad, melyek által a személyek társadalma meg nem zavartatik.

Minthogy azonban tüzetesen az eredeti jog csak egy, lehet mégis *személyléleti, személy szabadsági, és személyegyenlőségi jogokra* felosztható. „*Quiavivere quin agamus, et agere quin vivamus est impossibile*” (Krug Rechtsl. Th. I. §. 29.) És miután ezen sarkigazságnak minden különbség nélkül minden embereknél helye van; önként következik: *hogy életei vagyis nemzetiség, szabadság és egyenlőség mint egy személyégi jog, mindenkit egyenlő indokok mellett megillet, és pedig oly rendületlen alapon, miként a személyégi jog maga, mely nélkül személyt vagy személyléteit képzelné sem lehet. Mert ha a személyégi jogot megtagadnák, akkor megkeltene tagadni a személyléleti is, mely*

egyáltalán lehetetlen. Tehát a személyiségi jog mindenek előtt az első. Mert ha tovább visszamegyünk s mélyebben elmélkedünk vagy *tiszta érzékiségbe*, vagy *tiszta észlelésbe* ütköziünk, s elvesztjük a személyiségi jogról értelemmentes s a személyt is; melynek elvesztésénél elkeli vesztünk a személyt illető jogértelmen is. Így a személyiségi jog az első és legfelségesebb jog; ebből merülnek ki minden többi jogai az embernek; azért Cicero a személyiségi jogot joggyöknek nevezte.

A többi velünk született jogok, melyek a személyiségi jogból folynak anyagi jogoknak hivatnak, s miután bizonyos tárgyat jelentenek, annyifélek ahány félek a tárgyak ami igaz tehetségeink által felhasználhatók.

Ha az egyetemesben körültekintünk két fő tárgyra találunk, t. i. *személyiségekre* és *vagyonságokra*. Személynek nevezendő minden lény, melyben az emberiség lényeges külső jelei megvannak; azaz: *eredményező*, vagy *lehetőségi észtehetség*. Ellenben a többi tárgyak akár lelkesek akár nem, ha bennük az észtehetség lehetőségét fel nem találjuk, vagyonnak vagy jószágoknak veendő, melyek az eszes lények végett léteznek, hogy azok szükségére mint eszközök felhasználhatók legyenek.

Innét következik: hogy a velünk született anyagi jogok két részre oszlanak, t. i. *személyiségi*, melyek személyt, és *vagyonsági jogokra* melyek vagyoni, jószágot, vagy földbirtokot tárgyaznak.

A tulajdon személyiségi jogok közt első jog az, melynek tárgyát egészben maga a személy képezi; mely *függetlenségi jognak* nevezetik. A függetlenségi jog tehát azon jog, melynél fogva semmi idegen uralás el nem ismeretik, hanem mindenki személye az idegen kényszerítéstől mentes. Ezen jog minden személyt illet; mert eme jog összefér mint a személyiségi, mint a tárgylagi jogok elvével.

A függetlenségi jog tehát velünk született, s a tárgylagi joggal összefér, és semmi törvényes cselekményt előre nem feltételez. Ellenben az uralmi jog, oly nyilvános, vagy

halgatag tettet igényel, melynél fogva a függetlenségi jogról lemondatik, s egy másnak uralma elismertetik.

A többi velünk született anyagi jogok, melyeknek tárgyai a személy részei, az ember belsőségéből folynak s azon tárgyakat képezik, melyek szabályszerűleg a természet törvénye szerint ami személyünkkel összefüzve vannak, s melyek vagy *közvetlenek* vagyis olyanok, melyek ami természetünkben léteznek u. m. a különféle testi s lelki erők, és műszerek, melyekkel a természet minden embert ellátott; – vagy *közvetettek* u. m. az emberi erők terméke, melyhez a természet által mindenkinek jog engedtetett; mivel különben a lelki s testi erők és műszerek az emberben hiába volnának.

Ha már a *személyeségi jogot* tárgyaljuk, abból következő *velünk született jogok* fejlődnek ki:

I. *A test fentartási és képzési jog*; mert a test által a személy létele képviseltetik; milyenek a testi egészség, fentartási, képzési, és tökélyetesítési, ügyeségszerzési jogok, melyek az emberi boldogság elérésére tartoznak. Miután az emberi test kifejlődése, kimivelése és öregbédése a testi erő gyakorlata által érhető el.

II. *A lélek fentartási és kiképzési jog*; különösen az erkölcsiség fentartása végett; mert a személység helye a lélek bensőségében van ; a lelki tehetségek szinte úgy mint a testi erők kifejlődést és kimivelést igényelnek, továbbá az ismertető, kívánó és irtózó tehetségek, az ész és akarat, a lelki erő gyakorlata, külön tanítások által képezhetők ki. Innét következnek a *szabad gondolkozás, képzetek, és eszmék szabad közlési joga*.

Hogy a gondolkozás és annak termékei különösen az ember belsejéhez tartozik ki tagadhatja? jogának kell lenni tehát mindenkinek hogy az ő gondolatjait, minden tárgy körül foglalkoztathassa és kimívelhesse, ezen jogról senki az ész tagadásba vétele nélkül nem kétségeskedhetik; miután a közlő gondolkozási tehetség nélkül nem szerezhetnök meg azon indokot, és ösztönt, melyek a gondolkozásra és termékeinek kifejtésére szükségesek; –

kiviláglik: hogy a lelki tehetségek kifejlődése és kimivelése végett a *képzeteknek szabad közlési joga velünk született.*

III. *A becsület fentartási és követelési jog;* mely által nem értetődik más mint azon jogtehetség, melynél fogva másoktól követelhetjük hogy tartózkodjanak feletünk ítélni; miután *a jó tulajdon bennünket a természetnél fogva illet, miszerint sértőknek ne tartassunk;* mert minden jogsértés igaztalan tettet foglal magában, mely az ember eredeti jellemében nem rejlik. És így: *mindenki igaznak tartandó, míglen annak igaztalansága benem bizonyul.* A valódi becsület másoknak irányabani jóitéletét foglalja magában ; midőn értelmi vagy akaratbéli kiképzetségünk tökélyesége mások által elismertetik; p. o. ügyesség, lelkinagyság, vagy tudományosság által. Ezen jog tehát eredménye ami kiképzési jogunknak. Ezen jogok alapoka tehát abban fekszik, miszerint mindenki saját fentartását, kiképzését vagy tökélyesítését, kényelmét és boldogságát előmozdíthatja; a mennyire szinte mások saját előmenetelökben nem gátoltnak, és meg nem sértetnek ; miután mindenki saját fenntartására és kiképzésére köteleztetik.

Már most kérdezhetjük hányfélék ama velünk született vagyonsági jogok, melyek szerint a vagyonnal élni, azt bírni, és birtokolni teljes jogunk van? Már ha a dologi tárgyakat tekintvén, melyekre nézve az eddig kijelentettek alkalmazhatók lehesenek; azok két részre oszlanak; és pedig: *belső javakra*, melyeket már a természet szoros értelemben ami személyünkkel öszekötött, mint a testnek tagjai; és *külső javakra*, melyek ami személyünktől a természet által elválasztattak; és melyeket az ész, mint eszközöket különbféle célokra elérhetőnek tanít p. o. vadakat, mindenféle esztelen barmokat, fákat, és földet s. a. t. az ily dologi javaknak valakihez tartozó összege teszik az ő külsőjét. Eként körültekintve; kétségtelen jogunk van, azokkal élni, azokat bírni és birtokolni; miután azon javak ami fentartásunk, kiképzésünk és tökélye-

tesítésünk eszközéül elkerülhetlen szükségesek; és miután azon külső javak a természetnél fogva senkivel összekötve nincsenek. Világos miként a személyeségi jognál, és a tárgylagi ismertető elvénél fogva a nevezett javak bennünket minden kétség nélkül megilletnek.

Hogy az eddig tárgyaltak fejleményeiből kinövő velünk született jogainkat gyakorolhasuk; jogunk van egyzersmind azon eszközökhöz, melyek által azon akadályokat melyek ami velünk született jogaink gyakorolhatását és fentartását gátolják elmozdítani, melyet végrehajtási jognak hívünk; mert különben haszontalanok volnának minden eredeti jogaink, sőt hiába volna a személyeségi jogunkkal azonosított lételünk. Innét következik : hogy a végrehajtási jog is velünk született. Aki ezen joggal él, az, fentartási jogát gyakorolja, s azt, igaztalannak mondani nem lehet.

III. Cikk.

Lássuk már most, melyek azon elmozdítandó akadályok melyek ami velünk született jogaink gyakorlatának ellene vannak ?

Az első és leghatalmasabb elmozdítandó akadály az emberekben túlságosan uralkodó „Önzés” vagyis *önszeretet* (egoismus).

Ki nem látja be az első tekintetre hogy az *önzés*, az egyes emberek úgymint nemzetek közt *a leghatalmasabb szenvedély*? Miután az emberekben napról napra, időről időre felfokozott önzésnek kell tulajdonítani, hogy a földi javak és birtokok oly rendkívüli aránytalanságban gyűjtettek, foglaltattak, szereztettek, és adományoztattak az emberek közt; az *önzés*, ama határtalan *önszeretet*, melynek aljas rugói nem csak az erkölcsi és szellemi előmenetelt, hanem általán véve. az emberi *közboldogságot, egyiséget és egyetértést* végképpen előli és megsemmisíti.

Az *önzés*, ama bünbarlang lepte szív, melynek tárgya nem a haza és nemzetiség java, hanem mindig saját sze-

mélye, a vagyon, birtok, kincs, rang, hivatal vadászat a főtárgya.

Az önző, tehát magát mindenek előtt és mindenek felett szereti legjobban, sőt túlságosan; ő azon erkölcsi legfőbb és legszentebb szabályt: „*Úgy szeresd embertársadat mint önmagadat*” gúnyosan kineveti s kikacagja. Az önzés, az emberi szív leghatalmasabb zsarnoka, mely a legszebb *egyszerűséget*, az *ártatlant* és *fegyvertelent* vak dühében letapodja, és *a vétkes fényűzést* az emberiség millióinak kárára, veszedelmére és meggyilkoltatására olytonosan keblében táplálja. Az önzés, ama óriási mérges kígyója az emberi szívnek, mely ama szent köteléket és láncot, mely minden családot, társaságot és nemzetet összefűz, szentségtelen fortéiméi által szétszaggatja. Az önző, ama borzadályos szörnyeteg, ki a szegény, árva, a nyomorult lázár könyörgését nem hallja! az Istentől sem fél, mert azt is megtagadja.

Ki nem látja tehát? hogy míg az önzés hatalmas szenvedélye oly túlságosan működik – mint fájdalom a lefolyt 12 évek alatt és míg most is mindig – addig a *nemzetiség*, *szabadság*, *egyenlőség* és *testvériség* csak is üres címek, és álszínben kikiáltott hangok maradnak. Az alkotmány megrendül alapjában, és a reá nőtt viszontagságok, és túlcsigázott terhek alatt és által fenekéből kiforgattatik és szétromboltatik, s az egyedül boldogító béke örökre száműzetik. Azért mondja Cicero s utána minden bölcs törvényhozó, kik midőn sejtven a római birodalom szétbomlását, így kiáltanak fel!

.... „*Non magis vituperandus sit proditor Patriae, quam communis utilitatis aut salutis desertor, propter suam utilitatem et salutem.*”

Azért nincs főbb, hatalmasabb, szükségesebb, égetőbb, megfajtásra nézve nehezebb kérdés annál: hogy az önzés s abból eredő birtokaránytalanság s ezt követő fényűzés, mely a legszentebb örök, egyetlen és változhatatlan velünk született jogaink gyakorlatát gátolja, –

miképen és mily eszközök által lehet elhárítható úgy, hogy a béke a földön minden nemzetek közt viruljon?

Ezen legfönségesebb kérdés megfejtése már rég foglalkoztatja a nagy elméket, a politikusokat, országlásokat és fejedelmeket. Miután évezredek folytak le a mulandóság özöntengerébe, nemzetek keletkeztek és tűntek le, országok, birodalmak változtak és pusztultak el a nagy századok érckarjain; a vas, acél és lőpor, az öldöklő fegyverek és pokolgépek minden nemei a nemzetek által a nemzetek ellen felhasználtattak; az emberi vér testvérek, gyermekek és szülők között omlott és fogamként áradott a föld minden világ részeiben; az anyagi természeti hatalom minden nemzeteknél tetőpontra hágott; — s midőn ez által a nemzetek élete legveszélyesebbé és legnyomasztóbbá válván, bekövetkezett ama időpont is, hogy ama felállított természeti anyagi hatalmak kitörései, melyek borzasztó vész gyanánt tűnnek fel, a nemzetek erkölcsi hatalma által meggátoltassanak. Meggátolhatok lehetnek pedig akkor, ha Europa főbb nemzetei és fejedelmei által a „*Béke*” elfogadtatik,

A XIX. század rég méhében hordja e dicső kérdést, — és mintegy vajúdani lácik e csudaszülemény fölött, melynek természetes kifolyása a polgári *Szabadság! Egyenlőség! Testvériség! és Nemzetiség!*

És miután a „*Békét*” egyfelül minden állambölcs, józanpolitikus, országlás, minden nemzetek és fejedelmek elérni óhajtván; másfelül meggyőződván arról, hogy az eddig gyakorlott békekötés, az ideiglenes szerződés természetével bírván; és miután egyik vagy másik háborút viselő népnek joga mindig igazságtalan, melynek beismerésétől vagy nyilvánításától mindenik vonakodik, — bíró sem ülven közöttük, a háborúnak soha vége nem szakadhatna.

Meggyőződván arról is, hogy noha bár az ideiglenes békekötés által az ügy, mely miatt a háború folytatott eldöntetik; de miután való az, hogy a háború az emberi nem inségének és nyomorúságának legszomorúbb kútfője,

miután a győző, kinek gyakran semmi joga nincs, a legyőzött nemzetnek sérelmére akar békét kötni. Azért a természeti állapot ártalma a nemzetek közt mai napig tart; pedig: az ész főkivánalma az, hogy a nemzetek közt támadt pörök és viszályok, más módon és nem az anyagi győzelem által – mely csak az erősebbnek ad jogot – döntessenek el. Következésképpen a „*Békeszelleme*» ural-
kodik.

Voltak állambölcsek és országglászok kik a „*Békefa*” mint a nemzetek tökéletes igaz állapotának eszméjét az „*Egyetem-Monarchia*” által törekedtek létöföltételül. De ez által értetik egy nemzetnek minden az egész egyetemnek vagy csak bizonyos némely nemzetek fölötti uralma, melyek a világ némely részeiben például Európában együtt léteznek; ha már az elsőt vesszük: kinek nem ütközik szemébe az „*Egyetem-Monarchia*” lehetlensége? – ha pedig a másodikat tekintjük: az egyetem világ különb-¹féle részeiben egymás mellett. létező monarchák között ugyan azon viszonyok esnének közbe, melyeket a természeti állapotban élő emberek elérni szoktak, és így a köztük támadt villongásoknak csak egyedül fegyver vehetne véget, és akkor nem egyikét nemzet közt, hanem a földkerekség egyik és másik részeiben is- a nemzetek véres háborúkra gyuladnának.

Voltak ismét más államtudósok kik a „*Politikai-Egyensúlyt.*” vagy is a nemzeteknek egymás melletti többé kevésbé szövetséges létei állapotját, melyben egyik a másik függetlenségét vagy lényeges jogait csak is saját veszélyével sérthetné meg, — tartották kielégítőnek a „*béke.*” elérhetésére. Azonban a tapasztalás bebizonyítja, hogy az ily „*egyensúlyból*” annyi háború keletkezett ahányakat dály létezett; továbbá: a háború kitörésénél az egyensúlyból könnyen ered oly nagy *túlsúly*, mely az egyetemi monarchiával fel ér, melynek ellenében azután a nemzetek *személy állapotási* joguknál fogva, melyről soha le nem mondhatnak, — kénytelenek háborút folytatni.

Némelyek voltak az országglászok közt, kik az „*Egye-*

temes-sötétség” által óhajtották az általános béke alapját megvetni. Melynél fogva a nemzetek egymást arra köteleznék, miszerint követeik által egy bizonyos helyen *folytonos congressust* tartassanak, mely mint legfőbb világi hatóság minden politikai viszonyokat eldöntene. Megengedhető bár hogy az ily szövetség a tartósabb béke megszerzésére nagy befolyással bírna; mindazonáltal ha egy nagy és hatalmas nemzet a *congressus kimondásába megnyugodni nem akarna*, minden háborút nem hártana el, mert ezen esetben hogy a congressus tekintélye sértetlen fődözve megőriztessék, a háború elkerülhetetlen lenne.

Még is hogy a nemzetek lassankint a tökéletes igaz állapotot elérhessék a világ jelenkorának állambölcsei a természeti állapotot tekintve úgy vélekedtek, hogy minden nemzetnek földterülete „*Természetes-határok*” által záratnák be. Úgyde melyek legyenek a természetes határok? A tengerek, folyamok, hegyek, tavak, homok puszták és sivatagok elválasztják ugyan a nemzetek székhelyeit egymástól; azonban ezen határoknál a tulajdonképeni kijelölés meghatározása nehéz. De ha ezen véghatároknak meghatározása a nemzetek nyilvános egyetértésével történék, minden kétségen kívül, az ellentállási félelem miatt, a kitűzött határok sértetlenek maradnának.

Közigazgatási tekintetből pedig azon elv lenne meg-alapítandó, hogy egyik nemzet, a másik területét akár egészben, akár csak részben öröklés, vétel, vagy akármi más mód által meg ne szerezhesse. Továbbá hogy egy nemzet se legyen, ki bízván hadseregében, azon közigazgatási elvet eldobhatná, avagy az idegen területet elfoglalhatná; – kellene minden nemzeteknek „*Együttes-uralkodást*” (Syncretia) állandó hadsereg nélkül képezni; azaz: oly állapotot, melyben képviselők által a nemzetek ügyei, dolgai s minden előforduló pörös viszályai megoldatnának és véglegesen elintéztetnének.

Ekkor a háborújog nem egy nemzet akaratjától függene, azért nem is egy könnyen lehetne annak ered-

ményt szerezni; mintha állandó hadsereg mindig készen állván, kik is harcvágyból háborút idéznek elő, miután a béke előmenetelőkre s elérhető hasznukra nézve akadálynak látszik.

Tehát az „*Együttes-uralkodás*” eszméjének a nemzetek szövetséges egysége, nélkülözhetlen feltétele lévén, melyben a jelenkor igényeinek s a nemzetek kívánalmainak megfelelő béke legnagyobb biztosítékát láthatni és pedig annyival is inkább, mert: a *Syncraticus rendszer* nem is annyira a nemzetek kormányformájának unificatióját, mint inkább öszhangzását követeli melylyel mind a monarchiái alkotmányok, mind a demokratiai uralkalmak egyenlőképp megférnek.

Úgyde: mint a mellett hogy a *Syncratia*, legbiztosabb emeltyűje az általános békének, még is rendületlen alapul nem szolgálhat mindaddig, míglen a nemzetek erkölcsi tekintetben előmenetelt nem tesznek. Mert a nemzetek viszonyaira politikai életükre nézve nem csak egyedül természeti szükség, hanem szabadság, egyenlőség, nemesebb vagy nemtelenebb érzéki ok is nagy befolyással bír. Azért legnagyobb vétket követnek el a politikusok ha az erkölcsi indokokra nem ügyelvén, mindent gépszerűleg akarnának kicsikarni.

IV. Cikk.

Hogy tehát a nemzetek az általános békében együtt létezhesenek, mindenek előtt erkölcsi előmenetelt kell tenniök; melynek elérésére elmellőzhetetlen legfőbb szükség hogy az „*önzést*” mint az erkölcsi haladás leg-hatalmasabb gátkövét, minden bel és kül viszályok és háborúskodások rut nemzójét — magokról vessék le! mert mindaddig, míg az *önzést* egyeseknél úgy mint nemzeteknél uralkodik, az erkölcsi előmenetel teljes lehetetlen, addig a célszerű nevelés is meddő és gyümölcstelen marad.

Miután tehát az „*önzés*” mint csupán önhaszon vádászat, az ingó és ingatlan birtok, jog és dolog kizáró és

túlságos szerzésében, fentartásában fekszik; nem lehet másként mint csupán az :

„Együttes-uradalom” (*Con do minium.*) által levethető. Minden nemzeteknek tehát arra kellene komolyan törekedni, hogy az egyes személyekre felosztott összes nemzeti földterületet elsőségi előjogaiknál és törvényhozói hatalmuknál fogva – mely örök és változhatatlan — átvévén, azokból nemzeti „E g y ü t t e s - u r o d a l m a k a t ” külön minden nemzet alakítana.

Az így megalakított „Együttes-uradalom” gyakorlati eredményét vizsgálván, első tekintetre belátható, miként az „Együttes-uradalom” rendszere által az önzés nem csak hogy végkép megszűntetik, hanem egyszersmind a nemzetek minden egyes tagjai, erkölcsi előmenetelükre teljességgel szükséges:

a) test fentartási és kiképezése.

b) lélek fentartási és követelési személyeségi jogaikba visszahelyeztetnek.

Miálta!

1. A proletarius tömeg, és a koldus-sereg is, mint másod rendű erkölcsi gát, és nemzet teher megszűntetik. Miután az „Együttes-uradalom” által a nemzeteknek minden egyes személyes tagjai, ugyan azon nemzeti „Együttes-uradalomnak” tulajdoni joggal felruházott részvényes haszonvevőjivé tételnek, oly igazságos értelemben, hogy a haszonvétel és jövedelem felosztásánál minden egyes személyre meghatározott összeg veendő az egyenlő osztály aránykulcsául.

És így miután az „Együttes-uradalom” felállítása által megszűnván a proletariátus, a szegények és koldusok nagy táborra is; ki nem látja be, hogy ez által közvetve megszűnik a házassági egybekelést annyira gátló egyik leghatalmasabb akadály is, mely a nemzetek erkölcsi haladásának gátlására, a nötlenség, s ez által a testigönyör élvezők számát, nagy mértékben szaporítá. Tehát az „Együttes-uradalom” üdvös eredményei által a nemzetek úgymint egyes személyek erkölcsi előmenetele minden

tekintetben biztosítatik; – sőt miután az erkölcsi romlásra vezető „fényűzés” s ezzel kapcsolatban levő „nőtlenkedés” is az „Együttes-urodalom” által megszűnik, és helyébe a boldogító „egyszerűség” tétetik; azt, minden nemes szív és lélek minden nagyra törekvő nemzet egyhangúlag elérni óhajtja.

De tovább: ha az „Együttes-urodalom” üdvös eredményei körül búvárkodunk, csak hamar fogjuk tapasztalni, hogy az, az *átalános békének* kiapadhatlan forrása, melyből az általános és egyetemes nemzeti miveltség, valódi polgárisodás, és anyagi jobblét fejlődik.

Mert :

2. Az „Együttes-uradalom” azon egyedüli „Átalános Felszabudito-Rendszer”(Systema Emantipationalis suniversalis), mely a személyeségi, és vagyonsági polgári *szabadságot, egyenlőséget, testvériséget, és nemzetiséget* és így közvetve az *egyetértést és erkölcsi erőt egyes személyek, testületek, társulatok, és osztályok, úgymint az egész világ összes nemzetei közt, minden nép faj, nyelv, és vallás különbsége nélkül, az igazság és őszinte szeretet legszebb ösvényén előidézti, megalapítja és örökidőkre biztosítja.*

Es pedig: mindenek előtt a „*polgári szabadságot*” mert: az „Együttes-Urodalom” által a személyeségi és vagyonsági jog mindenkire minden megszorítás nélkül ruháztatik; miután minden eszel felruházott személy, az „Együttes-Urodalomnak” tulajdoni joggal bíró részvényes haszonvevője, mely jogait mindenki az önkormányzás elve szerint szabadon és együtt gyakorolhatja.

Önként értetődvén: hogy a mely nemzet keblében létező bár mily fajú, nyelvű és vallású rendezett osztály p. ö. mint *Magyarhonban a Zsidó néposztály!* míglen fel nem szabadítatik, és így jogra nézve a többi osztályokkal nem azonosítatik és egyenlősítetik, addiglan azon nemzet az egyetem-világ nemzetei előtt, sem kellő miveltségének, sem polgárisodásának elismerésére nem számíthat; sem szellemi és erkölcsi előmenetelt nem tehet, sem végre saját anyagi erejét és jobblétét ki nem fejtheti.

Az „*egyenlőséget*” és „*testvériséget*” mert; az *Együttes-Urodalom*” önkormányzásában minden személy egyenlő joggal bír, annak jövedelmét egyenlő tulajdoni, joggal és mértékkel felosztja; valamint annak gazdaságát, igazgatását, és művelését egyenlő munkával mindenki személyes műveltségi hivatása és állása szerint teljesíteni. A mérsékelt adó terheit mindenki egyetemben s egyenlőképpen viselendi.

Úgyde: a „*testvériség*” alapját is az „*egyenlőség*” ténén, önként következik innét, miként az „*Együttes-urodalom*” egyenlősége által a testvériség is közvetve s egyetemiesen előidéztetik és biztosítatik.

A „*nemzetiséget*” mert: az „*Együttes-urodalom*” a nemzeti létnek, mely nélkül nemzet nem is képzelhető, legszilárdabb alapját képezi; miután azon országok és birodalmak földterületei, melyen a nemzetek bátorságban és békében élnek, és melyhez őket saját nyelv, faj, szokás, viselet és történet csatolja, — sem örökösödés, sem adás, vevés, sem bár mily más módtoni foglalás által előidegeníthetők nem lehetnek.

Mert: a nemzetiség fentartására és megszilárdítására megkívántató hármassal erő, tudni illik: erkölcsi, szellemi és anyagi csupán az „*Együttes-urodalomban*” lehet összpontosítható; miután az egyesített nemzeti birtok természetes következése az egyérdek vagyis egység. Magától folyik ama sarkelv, hogy az „*Együttes-urodalom*” az általános békének örökmozdonya lévén, a nemzetek egyedül általa lehetnek virágzók, minden egyes személyek boldogok, teljesek és tökélyesebbek; mely a világ minden népeit és nemzeteit az édes és nyugalmas béke malasztos ölében egyesíti, és közöttük a valódi nemes civilizatiót és humanitást kifejti, s ama legmagasztosb biztosítékot előidézi, mely minden állandó haderőt a nemzetek között végképen feleslegesé teszen.

De nézzünk még tovább :

V. Cikk.

Az „Együttes-urodalom” megveti alapját a személy-ségi és dologi nagy is vagyonsági hitelnek, egyetek úgymint nemzetek közt: És pedig:

a) *a személy-ségi hitelnek* azért, mert : minden személy a nemzeti birtok együttes tulajdonosának tekintetik ; mely-nél fogva minden egyes személyért valamint az egész nemzetért az összes nemzeti birtok teljes biztosítékot nyújt; és így minden személyért a nemzet, és a nemzetért minden személy, egyenlőképpen kötelezve van ; miután a nemzeti birtok csak egy, a nemzet is csak egy természeti s erkölcsi személynek tekintendő;

b) *a dologi vagy is vagyonsági hitelnek azért: mivel* minden egyes személy az „Együttes-urodalom” részvényes tulajdonosa lévén, annak jövedelmében arányos egyenlő felosztás által részesül, mely részvény az „Együttes-urodalom” által teljesen biztosítatik.

Hasonlóképen áll a személy-ségi, és vagyonsági hitel a nemzetek közt; mert minden nemzet egy külön erkölcsi természetes személyt képezvén, kinek az összes nemzeti birtok tulajdona, mely által minden érdek, kötelesség, és kötelezettség a nemzetek között kölcsönösen biztosítva van.

Mert: az „Együttes-urodalomban” öszpontosult erkölcsi, szellemi és anyagi hármasság, minden nemzeti kívánalmainak, valamint minden nemzeti múlt, jelen és jövő viszonyainak teljesen megfelel.

Az „Együttes-urodalom” kifejti, teljes virágzásba hozza és megörökíti a valóságos „Nemzeti gazdaságot” „Ipart” és „Kereskedelmet.”

A mi az elsőt illeti: ki nem látja be, hogy a valódi nemzeti gazdaság csak ott létezhetik, hol az összes nemzeti birtok a nemzet valóságos tulajdona, melylyel szabadon rendelkezhetik; és ki nem látja be? hogy azon sokféle hatalmas tényező erő, mely a gazdaság teljes kifejtésére

megkívántatik egyes személyben soha, hanem egyedül a nemzetben található fel; miután senki sem tagadhatja, hogy egyesült erővel mindent, szétoszlott erővel pedig mit sem lehet létesíteni.

Úgyde: azon *egyesült erő* csak is az „*Együttes-urodalom*” által létesíthető.

A mi a másodikat a „*nemzeti-ipart*” illeti: csak ott fejlődhetik ki a teljes ipar, a hol valóságos és virágzó nemzeti gazdaszat létezik ; miután be kell ismerni mindenkinek, hogy a nemzeti ipar alapját a nemzeti gazdaszat képezi. Tehát mindkettő csak is az „*Együttes-urodalom*” által érhető el.

Vége a „*nemzeti-kereskedelmet*” illetőleg: ki merné azt saját compromissioja nélkül állítani, hogy nemzeti gazdaszat és ipar nélkül, — a nemzeti kereskedelem létezhetnék? Miután a nemzeti gazdaszat és ipar szülő anyja lévén a nemzeti kereskedelemnek!

Mily roppant horderővel bír tehát az „*Együttes-urodalom*” által kifejlődött nemzeti gazdaszat és ipar, a nemzeti” kereskedelem teljes virágzásának előmozdítására, azt tovább magyarázni felesleges volna.

Mind ezek után azt kérdehetné valaki, de hogyan történik mindezeknek gyakorlati üzlete, és kivitele? A felelet magától ered: az „*Együttes-urodalom*” eszméjéből természetesen következik, hogy minden keblében lévő s alája rendelt üzletek u. m. nemzeti gazdaszat, ipar és kereskedelem; mint *együttes gazdaszat, együttes ipar, együttes-kereskedelem*, a nemzetek mint egyes erkölcsi személyek által az önkormányzás. szabad és sajátos elvei szerint kezeltetnek és üzetetnek. Például: a földműves az „*Együttes-urodalomnak*” és magának szánt, vet és arat; a sütő a zsemlyét és kenyeret az „*Együttes-urodalomnak*” és magának süti ; a mészáros a húst az „*Együttes-urodalomnak*” és magának vágja és méri; a kereskedő az árucikkeket az „*Együttes-urodalomnak*” és magának javára árulja; a gyáros a gyártmányt az „*Együttes-urodalom*” és maga hasznára készíti; sat. az egyetemi haszon és

kár következményeivel. Magától értetik, hogy miután minden ingatlan és ingóságai vagyonság az »Együttes-urodalom» tulajdona lévén, melyet az egész nemzet tulajdoni joggal képvisel, az összes nemzeti üzlet nyers anyaga, s ebből fejlődő termékek, iparcikkek, gyártmányok és árucikkek is, mind az »Együttes-urodalom» tulajdonai, s mind ilyenek, az egyes személyek által elválasztva, vágy külön szakasztva se nem használhatatnak, sem iparüzletbe, kereskedésbe avagy gyártmányba nem vétethetnek; miután az „Együttes-uradalomnak” jövedelme teljes igazságú egyenlő mértékben és arányban minden hazai polgárok közt személyen kint felosztatik.

Az is magától értetik: hogy az „Együttes-urodalom” jövedelméből minden személy *egyenlő hasznot húz*; melyből egész becsülettel, aggodalom nélkül, az édes béke s nyugalomban megélhet.

A hazának csupán szellemi munkásai u. m. az államhivatalnokai, iskolák tanárai és igazgatói, a tudományos intézetek kezelői és vezetői, a szabad művészet és tudományok felkent bajnokai, milyenek az ügyvédi, orvosi, sebészi, mérnöki okleveles karok és osztályok; – valamint a néptanítói, és nevelői u. m. a lelkészek, tanítók, és a bevett vallások képviselői, vagy is általában minden egyházfiai, és kormányzói méltatandók az „Együttes-urodalom”-tól reájuk esendő egyenlő jövedelmen kívül, még tisztelet díjakra, azon mérv és arány szerint, a mint a hazának kisebb vagy nagyobb mértékben hasznos és üdvös célját és erkölcsi előmenetelét előmozdítandják.

Mind ezen fejleményekből következik, hogy csak is egyedül az „Együttes-urodalomban” felvirágzó erkölcsi előmenetel, nemzeti gazdaszat, ipar és kereskedelem bírhat azon összpontosult rendeltetési üdvös erővel, mely az általános béke ölében előidézi mind azon nemes eszközöket, előkészíti azon utakat, kézbe adja azon módokat, melyek a világ összes nemzeteit, es a nemzetek minden egyes fiait magas rendeltetésökre vezetik.

Így például; az oskolák, nevelő intézetek, akade-

miák, egyetemek, tudományos társulatok, nyomdák, fe-gyencz és javító intézetek s a t. csak az „*Együttes-uro-dalomnak*” egyesült erkölcsi, szellemi és anyagi ereje által juthatnak azon kifejlődési fokozatra és számra minden nemzetnél, melyet annak rendeltetése kíván.

Így tovább a nemzeti gazdasághoz megkívántató intézetek; u. m. gazdasági iskolák, ösművészeti egye-temek, gépgyárak, kertészetek, magtárok s a t. úgy nem különben a bel és kül kereskedelmet előmozdító közleke-dési vasutak, hajózások, kellőkép csak is az „*Együttes-urodalom*” által emeltethetnek és szaporíthatnak azon számra és kifejlődésre, melyet a közemberiség jobb léte és gyors haladása igényel.

VI. Cikk.

Az „*Együttes-urodalom*” megszüntet minden a bir-tokjog és tulajdon körül eddigelé keletkezni szokott örökösödési, végrendeleti, kártalanítási rendezési, sza-bályozási és tagosítási pöröket, és egyéb birtokviszá-lyokat és villongásokat, váltó és mindenféle kölcsön-ből származó adóssági pörlekedéseket, valamint a ma-gánosok, társaságok és testületek, úgy a nemzetek között.

Mily fölséges lelket emelő üdv támad az emberi kebelben, midőn tapasztalandja és érzi, hogy minden polgári pörlekedésnek és viszálynak vége szakadt, a polgári törvényszékek szüksége megszűnt, mely annyi ezer kellemetlenséggel, bánattal, aggodalommal nyomta szívéit; midőn látja és érzi, hogy a rég szomjúhozott igazság béke hajnala dereng édes hazájára, mely földi lakását éden kerté s az emberi tökéleteség és földi bol-dogság hónává változtatá át. Mennyei érzelmek gyúlnak kebelében, s az ég béke angyalai körében képzelvén ma-gát, hol legottan magasztos lelke üdvözül; mert telje-sülni látja mind azt, mit lelke sejtelve neki sugalltak,

ha bár annak kifejezésére akkor még ajka szavakat nem talált.

Igen az „*Együttes-urodalom*” megszüntet minden nemű polgári port; ellenségeskedést és vizzályt fönt úgymint alant; mert: az „*Együttes-urodalom*” által minden egyéniség birtoktulajdona az egész nemzetre visszaruháztatik, úgy hogy minden személy az egész nemzettel együtt tulajdonos is; tehát az „*Együttes-urodalomnak*” mindenki egyszersmind tulajdonosa lévén, maga ellen senki keresvényt vagy port nem indíthat. És így miután az „*Együttes-urodalom*” eszméjével és természetével a pörlekedés egyáltalán meg nem férhet, a nemzeteknek oly polgári törvény alkotásáról kell gondoskodni, mely általában minden pénzkölcsönzést magános személyek közt, a kölcsönpénz vagy jószág vesztesége alatt megtiltana; valamint törvény által kimondani azt, hogy a mely személy, az „*Együttes-urodalom*” jövedelméből húzott részvényei pazzarlás vagy könyelműség miatt ki nem jönne, gyámság alá helyeztessék.

Azt kérdezhetné valaki: hátha találkoznának olyan egyéniségek kik az „*Együttes-urodalom*” jövedelméből reájuk esendő részvényt mértékletesebb életmód mellett elkölteni nem tudnák vagy épen nem akarnák, — szabad volna-e azoknak tőkepenzt gyűjteni? mondjuk nem! mert az „*Együttes-urodalom*” természetével merőben ellenkeznek hogy valaki külön válva bár mit is szerezzen; az ily külön szerzemény tehát, az „*Együttes-urodalomhoz*” csatlandó volna, és az oly valóban erényes honpolgár azért magasabb hivatal, tisztelet vagy érdemjel által lenne kitüntendő.

Begyözve és kimutatva áll tehát mindenki előtt, hogy miután az „*Együttes-urodalom*” megszüntetvén minden polgári port, a bíraskodó törvényszékeket is egészen feleslegesé tévén; mert magától értetődik, hogy a hol pör nincs, ott bíró sem szükséges.

Nemzet gazdasági szempontból pedig, mily roppant

tőke pénz maradna a nemzeti pénztárba, mely a nemzet nemesebb és tökéletesebb előhaladását eszközölné.

És így miután az „*Együttes-urodalom*” természetes következése lévén a nemzetek erkölcsi előmenetelének ; ki nem látja be? hogy a vétkek és bűnök is az emberek közt gyérülnének, és így a fegyelmi és büntető eljárás is sokkal kevesebb bírót és törvényszéket igényelne. Így a politikai kormányzás is, roppant mértékben meg könnyítenék és egyszerűsítetnék.

A pénzügy igazgatás is, csudálatos könnyedséget nyerne; mert az adónak személyenkénti behajtása az „*Együttes-urodalom*” felállítása által egészen megszűnnék, és az, egyenesen a nemzet főpénztárából folya ki. Tehát a nemzeteknek belkormányzása is legnagyobb erkölcsi, szellemi és anyagi hasznok eredményezésével tökéletesítenék.

És íme ezek azon alapeszmék, melyekből önként következik hogy az „*Együttes-urodalom*” ama legerősebb szentkötelék, mely a nemzeteket és fejedelmeket a kölcsönös szeretet és bizalom láncával összefűzi! Miután láttuk hogy az „*Együttes-urodalomnak*” rendületlen alapja az *egyenlőség* s ezen emelkedő *igazság*, melyből a kölcsönös őszinte szeretet kifejlődik, és így lehet általános béke! melyben, a földön minden egyesek, úgymint nemzetek boldogok, és a fejedelmek dicsőségesek lesznek mind örökké.